

Výzkumný ústav
lesního hospodářství
a myslivosti, v. v. i.

TISKOVÁ ZPRÁVA

Dochází v bezzásahovém území NP Šumava ke změně druhové skladby ve prospěch buku?

Strnady – 29. ledna 2018 – Zůstanou na Šumavě současné smrčiny smrčinami a bučiny bučinami nebo se máme do budoucna připravit na změnu v druhové skladbě tamních lesů? Na tuto a další otázky, týkající se dominantního jehličnanu a atraktivního listnáče, odpověděl výzkum na území ponechaném samovolnému vývoji (ÚPSV) v Národním parku Šumava (NP Šumava). Podíleli se na něm odborníci z NP Šumava a Fakulty lesnické a dřevařské České zemědělské univerzity v Praze.

Pohled z Poledníku na lesy Šumavy, autor Klára Šimerová

Šetření v rámci projektu Biomonitoring lesních ekosystémů v území ponechaném samovolnému vývoji, jehož výsledky jsou podrobně popsány v recenzovaném časopisu Zprávy lesnického výzkumu, pomohlo zodpovědět otázky, zda klimatická změna může způsobit přeměnu druhové skladby lesů v bezzásahových místech. „V ÚPSV máme ideální příležitost zaznamenat události, které zde aktuálně probíhají a vytvořit tak kvalitní datovou základnu pro budoucí hodnocení změn nejen druhové skladby dřevin. Výsledky dendrochronologických, palynologických, meteorologických, ale třeba i historických studií a záznamy z kronik nám ukazují, že vichřice a kůrovcové gradace provázejí lesy na našem území od nepaměti. Nyní máme možnost pozorovat přirozené zmlazování lesa po vichřici a gradaci kůrovce, a to na relativně velkém území, které je ponecháno samovolnému vývoji,“ uvádějí autoři studie Pavla Čížková, Pavel Hubený a Miroslav Svoboda. Cílem jejich práce bylo porovnat aktuální dřevinnou skladbu stromového patra a zmlazení v ÚPSV NP Šumava.

Ve sledovaném území – obdobně jako v celém NP Šumava – je v současné době dominantní dřevinou smrk ztepilý. Prokázaná existence velmi starých jedinců smrku v některých lokalitách zpochybňuje zažité úvahy o převážně umělém původu dominantně smrkových lesů i mimo polohy horských smrčín.

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

Řešitelé se zaměřili na porovnání druhového složení současného a/nebo nedávného stromového patra a druhového složení zmlazení dřevin. Jejím cílem bylo odpovědět na následující otázky:

- Na jak velkém území (na jakém podílu ploch z celkového počtu) dominuje ve stromovém patře smrk ztepilý a buk lesní?
- Je výskyt porostů s dominancí buku ve stromovém patře geograficky spojitý, nebo se jedná o bukové ostrůvky uprostřed smrčín?
- Zůstanou současné smrčiny smrčinami a bučiny bučinami, nebo v druhové skladbě zmlazení dominují jiné dřeviny než ty, které jsou dominantní ve stromovém patře?

Dvě lokality s největší koncentrací monitoračních ploch se nacházejí na Modravských pláních a v oblasti Třístoličnicku, Plechého a Smrčiny. Rozpětí nadmořských výšek monitoračních ploch se pohybuje v rozmezí 668–1213 m n. m.

V pětiletém období badatelé změřili a popsali 750 monitoračních ploch. Z nich vybrali 631 (o celkové výměře 31,55 ha), na nichž zaznamenali nejméně 5 objektů současného nebo nedávného stromového patra (živé stromy, souše a torza souší s výškou 1,3 m a více, pařezy a pahýly souší s výškou do 1,3 m).

Monitorační plochy byly rozděleny podle procentického zastoupení smrku ztepilého, resp. buku lesního ve stromovém patře a ve zmlazení do 5 kategorií.

Nejpočetnější je kategorie ploch, ve které má smrk ztepilý zastoupení ve stromovém patře vyšší než 75 % (téměř 75 % všech ploch). Smrk ve stromovém patře dominuje na 517 plochách, na dalších 5 plochách je dřevinou s nejvyšším podílem, ale nepřesahuje 50 %.

U Knížecích plání, autor Klára Šimerová

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

Stejně jako ve stromovém patře je i v případě zmlazení nejpočetnější kategorie ploch, ve které má smrk zastoupení vyšší než 75 % (téměř 70 % všech ploch). Smrk ve zmlazení dominuje na 507 plochách (80 % všech ploch), na dalších 13 plochách je dřevinou s nejvyšším podílem, ale nepřesahuje 50 %.

Na téměř 4 % ploch dosahuje zastoupení buku lesního ve stromovém patře 75 % a více. Buk ve stromovém patře dominuje na 47 plochách (více než 7 % všech ploch) a na dalších 3 plochách má nejvyšší zastoupení, aniž by přesáhl 50 %.

Buk ve zmlazení dominuje na 46 plochách (více než 7 % všech ploch) a na dalších 5 plochách má nejvyšší zastoupení, aniž by přesáhl 50 %. Na více než 4 % ploch je zastoupení buku ve zmlazení rovno nebo vyšší 75 %.

Kde je ve stromovém patře smrk ztepilý a kde buk lesní?

Největší souvislé smrkové ostrovy jsou dva, a sice Modravské pláně a Trojmezna a její okolí. Na těchto ostrovech je také centrum výskytu ploch se zastoupením smrku 75,1–100 % v nadmořské výšce nad 1200 m.

Ostrůvky s dominancí buku ve stromovém patře jsou velmi malé a můžeme jich na mapě s aktuálním druhovým složením stromového patra najít zhruba 5. Největší souvislá plocha výskytu bučin (24 monitoračních ploch) je v jižním cípu národního parku a táhne se od Plešného jezera, přes svahy Hraničníku a Smrčiny až téměř k Zadní Zvonkové.

Na zbývajících skupinách ploch dominují ve stromovém patře jiné dřeviny než smrk a buk (jedná se nejčastěji o břízy, borovici lesní, borovici blatku a olši šedou).

„Na základě výsledků můžeme usuzovat, že lesní ekosystémy NP Šumava budou i v nejbližší budoucnosti podobně dominantně smrkové, jak uvádějí historické průzkumy napříč dřívějšími majetky na území současného NP Šumava. Ovlivnění šumavských lesů lidským hospodařením není možné popřít. To, nad čím bychom se měli zamyslet, je zastoupení smrku a jeho přirozenost. Historické průzkumy i dendrochronologické analýzy lesů s velmi starými jedinci naznačují, že by přirozený podíl smrku v NP Šumava mohl být mnohem vyšší, než s jakým počítá potenciální přirozená vegetace nebo lesnická typologie. A že současný podíl smrku nemusí být tak vzdálený od přirozeného stavu,“ uzavírají řešitelé.

Shrnutí poznatků:

- Smrk ztepilý hraje významnou roli ve všech nadmořských výškách a na většině stanovišť. Dominuje na téměř 82 % všech ploch, buk lesní na cca 7 % všech ploch.
- Výskyt bučin je ostrůvkovitý a pravděpodobně takovým zůstane i v další generaci lesa.
- Na převážné ploše území zůstanou smrčiny a bučiny ve stejných lokalitách, v jakých existují v současné době.

Podrobný článek o tomto výzkumu byl publikován v recenzovaném časopisu Zprávy lesnického výzkumu, který vydává Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i. Článek je volně ke stažení zde: <http://www.vulhm.cz/sites/File/ZLV/fulltext/502.pdf>

Kontakt na řešitele projektu: Ing. Pavla Čížková, Ph.D., Mgr. Pavel Hubený, Prof. Ing. Miroslav Svoboda, Ph.D.; Správa NP Šumava, 1. Máje 260, 385 01 Vimperk; FLD ČZU v Praze, Kamýcká 1176, 165 21 Praha 6 – Suchbátka, email: pavla.cizkova@seznam.cz